

תבחינים להקצאת שעות תגבור לחינוך אזרחי דמוקרטי ולחיים משותפים:
לכיתות י', יא', יב'
החל מתשע"ח ואילך

במסגרת מדיניות המשרד לעודד למידה משמעותית בבתי הספר התיכוניים, משרד החינוך מקצה שעות לימוד לבתי ספר המגישים בקשה בהתאם לנהלים הנדרשים והעומדים בתנאים שיפורטו להלן. המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים (להלן-המטה) מקצה לבתי הספר השונים העומדים בתנאים שיפורטו להלן, שעה שבועית לכיתה (או שעתיים סמסטריאליות) להוראת הנושא **מדינה יהודית ודמוקרטית**. ההקצבה מיועדת לכלל בתי הספר בחטיבה העליונה בהתאם לדגשים של דו"ח קרמניצר. בכתובת:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/Docho/BeEzrakh.htm

1. בית הספר יקיים לימודים בנושא "מדינה יהודית ודמוקרטית" לפי אחת או שתיים מהאופציות הבאות:

- א. "מדינה יהודית ודמוקרטית - דילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי" בכיתות י'.
 - ב. "כתיבת עבודות חקר או מטלות ביצוע משותפת" לכיתות יא' או יב' ממגזרים שונים.
 - ג. "חינוך לחיים משותפים" לכיתות י', אַן יא', אַן יב'.
 - ד. "דיאלוג דרך קולנוע", לכיתות יא' אַן יב'.
- בית הספר יכול להגיש בקשה לאחת או שתיים מבין התכניות הללו בלבד.

2. תנאים להגשת בקשה לתכנית "דילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי" לכיתות י'

- א. בית הספר יגבש תוכנית למידה שתכיל את האלמנטים הבאים:
- א. בחירה של 2-3 דילמות אזרחיות מתוך רשימה שתפורסם באתר המטה או הצעה שתגובש על ידי בית הספר ותועבר לאישור המטה לחינוך אזרחי
- ב. התמקדות בשתי מיומנויות חשיבה שיישמו בתהליך הלמידה (מתוך רשימה שתפורסם באתר המטה).
- ג. תיאור של פעולה אזרחית שתהווה שיא לתהליך הלמידה, שתאושר על ידי מנהלת המטה לחינוך אזרחי.
- ד. דרכי הערכה לתכנית – בית הספר יכול לעשות שימוש במחווון שיפורסם באתר המטה, ולהתאים אותו לצרכיו בכפוף לאישור מנהלת המטה לחינוך אזרחי

ב. התוכנית "דילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי" תדורג על פי אמות המידה הבאות:

- א. התוכנית המוצעת כוללת 2-3 דילמות שביה"ס יעסוק בהן באופן מעמיק תוך שילוב 2-3 מיומנויות חשיבה. לגבי כל דילמה ינוסח נימוק מדוע הסוגיה רלוונטית לבית הספר וכיצד ישולבו מיומנויות החשיבה.
- ב. בתוכנית הלימודים המוצעת מוצג תיאור תמציתי של הפעולה האזרחית שצפויה להינקט בעקבות הלמידה.
- ג. התוכנית המוצעת כוללת התייחסות לימודית למקורות התרבותיים הרלוונטיים לאוכלוסיית התלמידים (יהודים, ערבים, דרוזים).
- ד. התוכנית המוצעת היא רב-תחומית, המשלבת בנוסף למקורות מהתרבות הדמוקרטית ומהמורשת הייחודית תחום דעת נוסף כגון: תקשורת, קולנוע, תיאטרון, ספרות, משפטים, מגדר.

ה. חוות דעת של צוות המטה לגבי הפעלת התוכנית בבית הספר בעבר ולגבי הפעילות לחינוך אזרחי שמקיים בית הספר

יובהר כי על בסיס חמש אמות המידה המצוינות לעיל, תינתן הערכה כוללת (לפי המדרג – מצוין/טוב מאוד/טוב/בינוני/חלש), ומנומקת בכתב.

2.ג. התכנית תשלח במקביל לטופס הבקשה, למייל הפיקוח לכתובת: amitak@bezeq.int ותאושר מראש, ולפני תחילת לימוד התכנית והקצאת השעות, בידי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים. (באתר המטה יפורסמו תוכניות לדוגמה).

2.ד. המורים אשר ילמדו שעות אלו יהיו בעלי תעודת הוראה באחד מהתחומים הבאים: אזרחות, אחד ממקצועות מדעי החברה, אחד ממקצועות מדעי הרוח, משפטים, או מורים בעלי ניסיון של 5 שנים לפחות בהוראת האזרחות או מדעי חברה או משפטים. במקרים חריגים אחרים, יצוין נימוק לבקשה החריגה והיא תובא לאישור מנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים.

2.ה. לפחות אחד מצוות המורים המלמדים בתוכנית בשנה שבעבורה מתבקשת ההקצבה יעבור השתלמות שיערוך המטה, בקיץ טרם פתיחת שנת הלימודים או במהלך שנה"ל עבורה מבוקשת ההקצבה בהיקף של 30 שעות (מועד ומקום ההשתלמות יפורסמו באתר המטה). המורה ובית הספר המבקשים יתחייבו בטופס הבקשה על השתתפות בהשתלמות כאמור.

2.ו. בית הספר יגדיר מיהו המורה המרכז את התכנית. מורה זה יקיים לפחות 2 מפגשי הדרכה בעניין התכנית, במהלך השנה, על-פי תיאום מראש עם נציג המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים.

2.ז. בית הספר יצהיר בבקשה להקצבה באילו כיתות בכוונתו לקיים את הלימודים בתכנית "מדינה יהודית ודמוקרטית" (ניתן לקבל הקצאה מתבחינים אלו עבור שלוש כתות לכל היותר).

2.ח. התכנית תילמד על ידי כל התלמידים בכיתת אם או ע"י קבוצה של 15 תלמידים לפחות משכבת י'.

2.ט. בית הספר חייב לעמוד בכל תנאי הסף שפורטו לעיל על מנת שבקשתו תידון.

2.י. בית הספר שתוכניתו ללימוד נושא "מדינה יהודית ודמוקרטית - דילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי" תאושר ע"י הפיקוח, יתקצב בשעה שבועית אחת לכיתה, בשכבה י' בהתאם לאופן החלוקה. ההקצאה תינתן לכל היותר ל- 3 כיתות בבית הספר.

3. תנאים להגשת בקשה לתכנית "כתיבת עבודות חקר משותפות בכלל תחומי דעת או מטלות ביצוע משותפות באזרחות" לכיתות יא' או יב'

3.א. התכנית תתאפשר לצמדים של בתי ספר, המקיימים כתיבת מטלות ביצוע משותפות באזרחות או כתיבת עבודות חקר משותפות בכלל תחומי הדעת, משני מגזרי פיקוח במערכת הדלקמן:

- ממלכתי עם ממלכתי דתי.
- יהודי עם ערבי או דרוזי.
- חינוך רגיל עם חינוך מיוחד.

3.ב. כל בית ספר השותף לתוכנית יגיש בנפרד את הבקשה להקצאה, ויצהיר מיהו בית הספר השותף לו לתהליך. יתאפשר מצב בו בית ספר ממלכתי אחד, עובד עם שני בתי ספר ממ"ד (אחד לבנים ואחד לבנות). במקרה זה, יצהיר בית הספר הממלכתי על שני השותפים.

3.ג. לצורך הגשת הבקשה להקצאת השעות לכתיבת עבודות חקר משותפות על המורים המנחים להיות בעלי תעודת הוראה ו/או מורים בעלי ניסיון של 5 שנים בהוראת תחום דעת בעבורו מבוקשת ההקצאה. במקרים חריגים אחרים, יצוין נימוק לבקשה החריגה והיא תובא לאישור מנהל תחום הדעת שבו נכתבת עבודת החקר.

3.ד. מורים המנחים מטלות ביצוע משותפות באזרחות יהיו בעלי תעודת הוראה באזרחות או באחד

מהתחומים הבאים: אחד ממקצועות מדעי החברה, אחד ממקצועות מדעי הרוח, משפטים, או מורים בעלי ניסיון של 5 שנים לפחות בהוראת תחום הדעת. במקרים חריגים אחרים, יצוין נימוק לבקשה החריגה והיא תובא לאישור מפמ"ר אזרחות

3.ה. המורה המלמד בתכנית מכל בית ספר יעבור השתלמות שתיערך על ידי המטה לחינוך אזרחי בשיתוף עם המפמ"ר הרלוונטי/ת בנושא חיים משותפים ובתחום הדעת או לחלופין ליווי צמוד של הפיקוח על האזרחות. ההשתלמות תתקיים בקיץ טרם פתיחת שנה"ל או במהלך שנה"ל עברה מבוקשת ההקצבה בהיקף של 30 שעות (מועד ומקום ההשתלמות יפורסמו באתר). המורה ובית הספר המבקשים יתחייבו בטופס הבקשה על השתלמות בהשתלמות כאמור.

3.ו. התכנית תילמד על ידי כל התלמידים בכיתת אם או ע"י קבוצה של 12 תלמידים לפחות מכל אחד מבתי הספר או: 8 תלמידים לפחות בכיתת חינוך מיוחד.

3.ז. כל אחד מבתי הספר המבקשים לקיים יחדיו "כתיבת עבודות חקר משותפת באחד מתחומי הדעת או מטלות ביצוע משותפת באזרחות" לכיתות יא' או יב' ממגזרים שונים, ויקבלו על כך אישור בכתב מהמפמ"ר בתחום הדעת הרלוונטי, יתוקצבו בהיקף של חצי שעה שנתית לקבוצה בהתאם לאופן החלוקה.

4. תנאים להגשת בקשה לתכנית "חינוך לחיים משותפים" לכיתות י"א/יב'

4.א. בית הספר יצהיר על תוכנית הלמידה שבחר ללמד, מתוך החלופות שיוצגו באתר המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים ו/או הצעה שתנוסח על ידי בית הספר לקידום הנושא.

4.ב. המורים אשר ילמדו את התכנית יהיו:

1. בעלי תעודת הוראה באחד מהתחומים הבאים: אזרחות, אחד ממקצועות מדעי החברה, אחד ממקצועות מדעי הרוח, משפטים, או מורים בעלי ניסיון של 5 שנים לפחות בהוראת האזרחות או במקרים חריגים אחרים, יצוין נימוק לבקשה החריגה והיא תובא לאישור מנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים.

2. בוגרי השתלמות בנושא חינוך לחיים משותפים שאושרה ע"י מנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים, או ישתלמו בנושא זה במהלך שנה"ל עברה מבוקשת ההקצבה בתכנית שאושרה ע"י המטה לחינוך אזרחי, בהיקף של 30 שעות לפחות.

3. בית הספר יגדיר מיהו המורה המרכז את התכנית. מורה זה יקיים לפחות 2 מפגשי הדרכה בעניין התכנית במהלך השנה, על-פי תיאום מראש עם מדריך/ת המטה לחינוך אזרחי.

4.ג. בית הספר יוכל לקבל הקצאת שעות רק עבור אחת משכבות הגיל (י' או יא' או יב'). אין הכרח שהתכנית תילמד בכל הכיתות באותה שכבת גיל. בית הספר יצהיר בכמה כיתות בכוונתו להפעיל את התכנית. התכנית תילמד על ידי כל התלמידים בכיתת אם, או ע"י קבוצה של 15 תלמידים לפחות מבית הספר בשכבה עברה מבוקשת ההקצבה. החלוקה לקבוצות תעשה על בסיס חישוב של כמות תקנית של תלמידים לכתה. ניתן לקבל הקצאה לכל היותר עבור 3 קבוצות לימוד.

4.ד. בית הספר המבקש לקיים תכנית "חינוך לחיים משותפים" לכיתות י', יא', או יב', ויקבל על כך אישור בכתב ממנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים, יוכל לבקש הקצאה בהיקף של שעה שבועית שנתית אחת לקבוצה. ההקצאה תינתן לכל אחד מבתי הספר השותפים בתוכנית. ההקצאה תינתן לכל היותר ל-3 קבוצות בבית הספר.

5.תנאים להגשת בקשה לתכנית "דיאלוג דרך קולנוע" לכיתות יא' או יב'

התוכנית דיאלוג עם קולנוע מיועדת לבתי ספר המבקשים לקיים לימוד משותף באמצעות קולנוע.

5.א. בית הספר יגבש תכנית למידה, המותאמת להנחיות של הפיקוח על הוראת הקולנוע והמטה לחינוך אזרחי אשר עוסקת בדילמות אזרחיות, על פי אמות מידה שיוצגו באתר המטה לחינוך אזרחי

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/mazkirut_pedagogit/mate
ואתר הפיקוח על התקשורת והקולנוע

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/mazkirut_pedagogit/tikshoret/hodaotv_eidkunim/luachhodaot.htm

5.ב. תכנית הלמידה תשלח במקביל לטופס הבקשה למייל הפיקוח לכתובת: amitak@bezeqint.net ותאושר מראש, בידי המטה לחינוך אזרחי והפיקוח על הוראת הקולנוע לפני תחילת לימוד התכנית והקצאת השעות.

5.ג. המורים המלמדים את התכנית יהיו מורים לקולנוע ותקשורת, אשר יעברו השתלמות בת 30 שעות כפי שתקבע על ידי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים בשיתוף עם הפיקוח על הוראת קולנוע ותקשורת. המורה ובית הספר המבקשים הקצבה יתחייבו בטופס הבקשה על השתתפות בהשתלמות כאמור.

5.ד. התכנית תילמד על ידי קבוצה של 12 תלמידים לפחות מכל אחד מבתי הספר.

5.ה. צמד בתי ספר המבקשים ללמד במשותף את התכנית "דיאלוג דרך קולנוע", לכיתות יא' או יב' ויקבלו לכך אישור בכתב מפמ"רית לקולנוע ומנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים, יתקצבו כל אחד בהיקף של שעה שנתית אחת לקבוצה. ההקצאה תינתן לכל אחד מבתי הספר השותפים בתוכנית.

אופן החלוקה

משרד החינוך יקצה את השעות בין בתי הספר העומדים בתנאים האמורים לעיל, באופן הבא:

1. 30% מן השעות יחולקו לבתי הספר הכותבים **עבודות חקר משותפות באחד מתחומי הדעת** לרבות באזרחות, אשר עברו את תנאי הסף. מתוכן יוקצו 70% השעות לבתי הספר שהגישו בקשה לכתיבת מטלות הביצוע המשותפות **באזרחות**. 30% מהשעות תוקצנה לכתיבת עבודות חקר משותפות באחד מתחומי הדעת האחרים.

אם תוותרנה שעות הן תועברנה לבתי הספר המלמדים תכנית לחיים משותפים. שעות אלו יחולקו על פי מדד הטיפוח הנהוג במשרד, כלומר, מכסת השעות תחולק בין בתי הספר הזכאים, חצי שעה שנתית לכל כיתה או קבוצה, בכל אחד מביה"ס השותפים לתוכנית. דירוג בתי הספר יעשה בהתאם למדד הטיפוח של בית הספר ע"פ מדד הטיפוח הגבוה יותר מבין השניים בכל צמד, עד להקצאת מלוא כמות השעות הקיימת. במידה שיותר עודף שעות, הן תועברנה ללומדים ביתר התכניות שיפורטו להלן מחצית הסכום לתוכניות המפורטות בסעיף 3.

2. 30% מן השעות יחולקו לבתי הספר המלמדים לתכנית "חינוך לחיים משותפים בין **יהודים לערבים בישראל**", אשר עברו את תנאי הסף. שעות אלו יחולקו על פי מדד הטיפוח הנהוג במשרד, כלומר, מכסת השעות תחולק בין בתי הספר הזכאים, חצי שעה שנתית לכל כיתה או קבוצה, לכל אחד מביה"ס השותף לתוכנית. דירוג בתי הספר בהתאם למדד הטיפוח של בית הספר מהגבוה לנמוך, עד להקצאת מלוא כמות השעות הקיימת.

במידה שיותר עודף שעות, הן תועברנה ללומדים בתכנית "מטלות ביצוע משותפות", ולאחר מכן ליתר התכניות שיפורטו להלן.

3. 40% מן השעות יחולקו לבתי הספר המלמדים לתכנית "דילמות אזרחיות בפסיפס ישראלי" לכיתות י' ו"דיאלוג דרך קולנוע" לכיתות יא' ו-יב', אשר עברו את תנאי הסף, בהתאם לפירוט הבא:

- א. המשרד יקצה 1 ש"ש לכיתה או לקבוצה ללימודי "דילמות אזרחיות בפסיפס ישראלי" או 1 ש"ש לכל קבוצה ב"דיאלוג דרך קולנוע", עד להקצאת מלוא כמות השעות הקיימת.
- ב. השעות יחולקו על פי מדרגי ההערכה של התוכניות שהוגשו על ידי בתי הספר. תחילה לבתי הספר שזכו בציון "מצויץ", וכן הלאה בסדר יורד ועד לתוכניות שזכו בציון טוב. למען הסר ספק תוכניות שזכו לציון בינוני או חלש לא יזכו לתקצוב.
- ג. בתי ספר שזכו במדרג הערכה זהה, יוקצו השעות על פי הסדר הבא: ראשית לבתי הספר המשתתפים בתכנית "דיאלוג דרך קולנוע", שנית ל"דילמות אזרחיות", בכל תוכנית תחילה למגזר ערבי ולמגזר הממ"ד לפי מדד הטיפוח הנהוג במשרד. בית הספר שלו מדד טיפוח גבוה יותר יזכה לשעות התגבור תחילה. לאחר מכן יחולקו השעות לבתי הספר הממלכתיים לפי מדד הטיפוח הנהוג במשרד. בית הספר שלו מדד טיפוח גבוה יותר יזכה לשעות התגבור תחילה.
- ד. כל שיוותרו שעות לאחר הקצאת השעות הקיימות, יועברו השעות הנותרות ללימודי "מטלת ביצוע משותפת" ואם יותרו שעות לאחר מכן, תועבר יתרת השעות לבתי ספר המלמדים את התוכנית חינוך לחיים משותפים ועומדים בתנאי הסף האמורים לעיל.

בקה ועיצומים

1. במידה ויימצא בית ספר אשר מוריו לא השתלמו, או שלא עמד בהתחייבויות האמורות בטופס הבקשה או בתנאי הסף האמורים לעיל, יקוזזו שעות הלימוד שהוקצו לבית הספר לכל השנה.
2. במידה ויימצא בית ספר אשר לא עשה שימוש בשעות שניתנו לו על מנת ללמד בכיתות שאושרו לו (י', יא', יב') על פי התוכנית שהוגשה ואושרה ע"י המטה לחינוך אזרחי או הפיקוח על הוראת תחום הדעת הרלוונטי, יקוזזו שעות הלימוד שהוקצו לבית הספר לכל השנה וכן ניתן יהיה, בהתאם לשיקול דעתה של וועדת ההקצבות ועל בסיס המלצת הגורם המקצועי, לדחות בקשה של בית הספר לקבלת שעות תגבור לנושא האמור בשנה שלאחר מכן.
3. במידה ויימצא כי פחות מ-80% מהתלמידים הגישו וזכאים לציון על "מטלת הביצוע, או עבודת החקר המשותפת" יקוזזו השעות שקיבל ביה"ס. מפמ"ר אזרחות או מפמ"ר/י תחום הדעת בו נעשתה עבודת החקר המשותפת יהיה רשאי לאשר את ההקצאה רק במקרים חריגים לאחר צירוף נימוקים.
4. במידה ויימצא כי בחינוך לחיים משותפים, דילמות בפסיפס הישראלי או דיאלוג דרך קולנוע השתתפו פחות מ-80% ממספר התלמידים שצוין בטופס הבקשה שאושרה, בלא הסבר שיניח את דעת היחידה המקצועית יקוזזו השעות שקיבל.
5. במידה ובית הספר לא יגיש דו"ח ביצוע לתשע"ח, כנדרש על ידי המזכירות הפדגוגית, עד ל- 31/8/18 בלא שנמצא לכך הסבר שיניח את דעתה של היח' המקצועית, יקוזזו שעות הלימוד במקצוע ערבית ו/או עולם הערבים והאסלאם שהוקצו לבית הספר לכל השנה.